

YTTRANDE

Datum
2021-11-24

Dnr
2021/3087

Stockholms tingsrätt
stockholms.tingsratt.avdelning4@dom.se

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
År 2021: 49
INKOM: 2021-11-24
MÅLNR: T 5920-21
AKTBIL: 49

Mål nr T 5920-21; Arne Gavelin ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

---

Staten yttrar sig enligt följande.

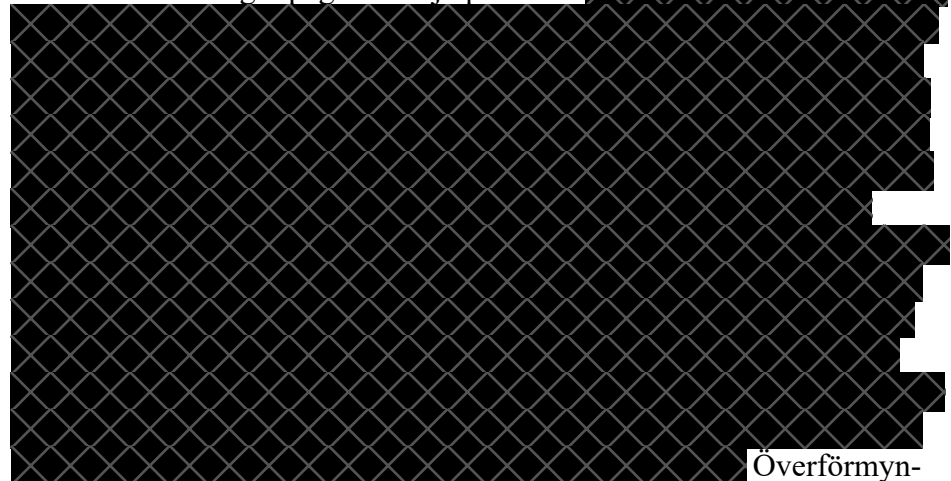
Tingsrättens protokoll och processlägesöversikt

- 1 Staten har inga synpunkter på tingsrättens protokoll (aktbilaga 32). Processlägesöversikten (aktbilaga 33) behöver dock justeras i vissa delar.

Bakgrundsbeskrivningen

- 2 Bakgrundsbeskrivningen bör kompletteras med några uppgifter om vissa kontakter som Överförmyndarnämnden hade innan ansökan gjordes till tingsrätten (se kursivt nedan). Stycke tre kan som förslag skrivas enligt följande;

Överförmyndaren inledde därefter ett ärende rörande anordnande av förvaltare för Arne Gavelin. Inom ramen för förvaltareärendet inhämtade ~~den~~ Överförmyndaren *kompletterande uppgifter från anmälnarna samt* en social utredning från Omsorgsenheten i Örnsköldsviks kommun. I utredningen konstaterade omsorgsenheten *bl.a.* att Arne Gavelin inte hade några pågående hjälpinsatser

Överförmyndaren ansökte då om att Ångermanlands tingsrätt interimistiskt skulle anordna förvaltare för Arne Gavelin. Överförmyndaren åberopade som utredning den sociala utredning som inhämtats, den orosanmälan som getts in till Överförmyndaren, *skrivelsen från läkaren* samt *vissa tjänsteanteckningar om genomförda kontakter.*

- 3 Vidare kan, för fullständighetens skull, fjärde stycket kompletteras och justeras enligt följande (se kursivt nedan).

När ansökan kom in till tingsrätten förordnades ett rättegångsbiträde för Arne Gavelin. Biträdet meddelade dock samma dag hon inte kunde ta sig an uppdraget på grund av jäv. Den 30 november 2018 beslutade tingsrätten om interimistiskt förvaltare för Arne Gavelin omfattande att bevaka hans rätt, att förvalta hans egendom och att sörja för hans person. Till förvaltare utsågs en person bosatt i Västerås och anställd på bolaget Optio AB, med adress i Västerås. Tingsrättens interimistiska beslut om förvaltare meddelades utan att Arne Gavelin dessförinnan hade fått yttra sig i ärendet. I samband med beslutet entledigades det tidigare rättegångsbiträdet och ett nytt förordnades.

- 4 Några förtydliganden kan också göras i det åttonde stycket enligt följande (se kursivt nedan).

Den 25 september 2019 ansökte Arne Gavelin hos tingsrätten om att förvaltare skulle upphöra. *Tidigare i september hade Överförmyndaren fått in ett brev från Efter att en läkare vid vårdcentral upplyst Överförmyndaren om att där det framgick att Arne Gavelins kognitiva förmåga inte kunde bedömas utan en fördjupad undersökning beslutade. Överförmyndaren beslutade då att inhämta ett läkarintyg från geriatriska mottagningen vid Örnsköldsviks sjukhus. I ett läkarintyg från den 23 oktober 2019 angav överläkaren i geriatrik att Arne Gavelin inte uppfyllde de medicinska förutsättningarna för att ha ett förvaltare anordnat för sig och att utredningen han i själva verket hade visat på god kognitiv förmåga*

Mot denna bakgrund beslutade tingsrätten den 6 december 2019 att förvaltare för Arne Gavelin skulle upphöra. Det hade då förflutit cirka ett års tid sedan förvaltare ursprungligen hade anordnats.

- 5 Det har efterfrågats om staten kan vitsorda de försäljningar som förvaltare utförde och Arne Gavelin har också utvecklat denna del i yttrandet den 3 november 2021. Staten anför i denna del följande. Utifrån det underlag som har getts in kan staten vitsorda att förvaltare under år 2019 sålde värdepapper till ett sammanlagt försäljningspris om 119 169 kr samt ett antal fordon till ett sammanlagt försäljningspris om 302 400 kr. Staten saknar anledning att ifrågasätta att detta skedde mot Arne Gavelins vilja. Staten kan även vitsorda att förvaltare inledde försäljningar av fastigheter tillhörande Arne Gavelin. Det framgår dock inte att det var fråga om fastigheten där Arne Gavelin bodde. Vidare framgår av det ingivna underlaget att förvaltare även vidtog vissa andra åtgärder, så som att ansöka om och få beviljat hemtjänst i form av tillsyn och handling samt trygghetslarm. Staten godtar den skrivning som Arne Gavelin föreslår i p. 2.1.3 i yttrandet den 3 november 2021, med följande justeringar (se kursivt nedan).

Under 2019 sålde den förordnade förvaltaren, mot Arne Gavelins vilja, värdepapper till ett sammanlagt försäljningspris om 119 169 kr, samt ett antal fordon till ett sammanlagt försäljningspris om 302 400 kr. Förvaltaren inledde också försäljningar av ~~Arne Gavelins fastighetsinnehav~~ *fastigheter som ägdes av Arne Gavelin, dock inte hans bostadsfastighet*. Försäljningen av fastigheterna hann inte genomföras innan förvaltarens uppdrag upphörde. Förvaltaren vidtog även andra åtgärder, så som att ansöka om hemtjänst i form av tillsyn och handling samt trygghetslarm.

Statens bestridandegrunder vad gäller det interimistiska beslutet

- 6 Arne Gavelin har justerat sina grunder avseende det interimistiska beslutet. Staten uppfattar att han gör gällande att det interimistiska beslutet innebär ett åsidosättande av Europakonventionen eftersom tingsrätten inte utredde behovet av ett interimistiskt beslut, eftersom tingsrätten meddelade beslut utan tillräcklig utredning rörande hans hälsotillstånd, eftersom tingsrätten meddelade beslut utan att han hade fått yttra sig eller fått ett rättegångsbiträde förordnat, eftersom tingsrätten inte förelade rättegångsbiträdet att yttra sig omedelbart efter det interimistiska beslutet eller omprövade beslutet och eftersom beslutsmotiveringen var bristfällig.
- 7 Statens inställning vad gäller att tingsrätten fattade sitt beslut på det befintliga underlaget, att tingsrätten meddelade beslut utan att Arne Gavelin hade fått yttra sig eller fått ett rättegångsbiträde och till tingsrättens beslutsmotivering framgår av statens svaromål (processlägesöversikten punkt 1.1 med hänvisning till svaromålet och punkterna 42–50). För tydlighetens skull kan det i sammanfattningen i det första stycket i punkten 1.1. i processlägesöversikten tilläggas att den befintliga utredningen också gav stöd för att Arne Gavelins angelägenheter krävde omedelbar vård och att ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för hans person och egendom.
- 8 Vad gäller den ny tillkomna grunden att tingsrätten inte utredde behovet av ett interimistiskt beslut anförs följande. Som staten har redogjort för i sitt svaromål fick den pågående utredningen vid Överförmyndarnämnden en omedelbarhetsprägel med anledning av Arne Gavelins sjukhusvistelse och den förestående utskrivningen (punkt 47). Tingsrätten hade under de brådskande omständigheterna att väga bl.a. frågan om ytterligare utredning mot behovet av en skyndsam hantering till skydd för Arne Gavelin.

Det angavs också i ansökan att ären-

det var brådskande och att förvaltaren skulle behöva arbeta i ärendet under efterföljande dag. Utan Arne Gavelins samtycke eller ett intermistiskt beslut från tingsrätten saknades förutsättningar att planera för vidare vård eller andra behövliga insatser som exempelvis korttidsplats, tillsyn från hemtjänsten eller påslagning av värme. Tingsrätten fann att de uppgifter som hade framkommit om Arne Gavelins situation gav tillräckligt stöd åt att det fanns ett behov av intermistiska åtgärder. Att tingsrätten under rådande förhållanden inte först vidtog ytterligare utredningsåtgärder innebär inte att något åsidosättande av artikel 8 har ägt rum.

- 9 Något sådant åsidosättande har inte heller ägt rum med anledning av att tingsrätten underlät att förelägga rättegångsbiträdet att yttra sig omedelbart efter det intermistiska beslutet eller underlät att ompröva beslutet. För att bedöma om de högt ställda kraven på rättssäkerhet i en process av det aktuella slaget varit uppfyllda ska man se till ärendet i sin helhet (*Ivinović mot Kroatien*, p. 36). Det kan då konstateras att tingsrätten, i omedelbart samband till det intermistiska beslutet, förelade Överförmyndarnämnden att inkomma med läkarintyg eller annan likvärd utredning om Arne Gavelins hälsotillstånd (se Bilaga A till detta yttrande). När sådan utredning inkom förelades sedan Arne Gavelin att yttra sig över handlingarna och när så hade skett kallade tingsrätten omgående till muntligt sammanträde i målet. Enligt staten har Arne Gavelin under ärendets handläggning kommit till tals i sådan utsträckning som krävs. Det har dessutom när som helst och oavsett pågående beredning stått både Arne Gavelin och rättegångsbiträdet fritt att inkomma med yttrande och med begäran om att tingsrätten ska ompröva och upphäva det intermistiska beslutet.
- 10 Det har ålegat tingsrätten att ex officio företa en omprövning och upphäva sitt beslut så fort förutsättningarna för ett intermistiskt beslut inte längre förelåg. Att tingsrätten inte fann skäl att ompröva sitt beslut innan det slutliga beslutet och innan beslutsunderlaget hade kompletterats genom det muntliga sammanträdet innebär emellertid inte att Arne Gavelins rättigheter enligt konventionen har åsidosatts.
- 11 Styckena 8, 9 och 10 i detta yttrande ska alltså för statens del tilläggas i statens utveckling av grunderna för bestridandet i 1.1 i processlägesöversikten.

Närmare om tiden för den erkända överträdelsen

- 12 Staten har ombetts precisera sin inställning i punkt 1.3 i processlägesöversikten. För statens del kan befintlig mening i processlägesöversikten strykas för att ersättas med följande. I stället för att fatta ett slutligt beslut i ärendet borde tingsrätten, senast i anslutning till att det muntliga sammanträdet hade genomförts, ha tillsett att det medicinska underlaget kompletterades. Om sådan komplettering hade begärts får det mot bakgrund av det intyg som senare inkom från den geriatriska kliniken förmodas att den tid under vilken Arne Gavelin var underkastad förvaltar-

skap hade förkortats. Med hänsyn tagen till rimlig tid för utredning och yttrande godtar staten att förvaltarskapet för Arne Gavelin inte var proportionerligt under perioden den 1 juni till den 6 december 2019. I andra hand får förvaltarskapet anses ha varit oproportionerligt som längst från och med tingsrättens slutliga beslut den 26 april 2019.

Närmare om skadeståndets storlek

- 13 För att förtydliga och komplettera det som tidigare anförts om skadeståndets storlek (se svaromålet p. 19–21, 57–60 och processlägesöversikten 2.1) anför följande.
- 14 Skadeståndet ska bestämmas i enlighet med vad som anges i 5 kap. 8 § skadeståndslagen, de uttalanden som gjorts i förarbetena samt praxis.
- 15 Med hänsyn till överträdelsen art och omständigheterna i övrigt får skälig ersättning för ideell skada i detta fall anses uppgå till 40 000 kr.
- 16 Förlusten av rättshandlingsförmågan är visserligen ett allvarligt ingrepp i en enskilds personliga integritet, vilket motiverar att skadestånd är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen. Vid bedömningen av ersättningens storlek ska dock beaktas att den brist som medför att en överträdelse av artikel 8 har skett i det här fallet är begränsad och att tingsrättens handläggning i övrigt har uppfyllt de höga krav på rättsskyddsgarantier som framhållits av Europadomstolen i ärenden av aktuellt slag. Vidare ska beaktas att det oproportionerliga förvaltarskapet endast varit gällande under en begränsad tid samt inte påverkat Arne Gavelin i stor utsträckning i hans vardagliga liv. Det ska även beaktas att skadestånd utgår för ren förmögenhetsskada.
- 17 Även om tingsrätten skulle finna att handläggningen av förvaltarskapsärendet inneburit att ett åsidosättande av artikel 8 också har skett i något annat avseende eller bedömer att det oproportionerliga förvaltarskapet har bestått under längre tid än staten medgett får 40 000 kr anses utgöra skälig ersättning för ideell skada i det här fallet.

Övrigt

- 18 Det noteras att Arne Gavelin inte längre gör gällande att besluten innefattat fel eller försummelse enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207). Vidare noteras att Arne Gavelin inte invänder mot statens uppfattning att ingreppen i hans rättigheter har haft stöd i lag. Staten konstaterar därför, likt Arne Gavelin, att det tingsrätten ska pröva i målet enbart är om besluten har inneburit oproportionerliga ingrepp i Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen och staten därmed har ådragit sig skadeståndsskyldighet enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen.

Preliminär bevisuppgift

- 19 Staten konstaterar att de faktiska omständigheterna avseende bl.a. hur förvaltarskapsärendet i Ångermanlands tingsrätt handlades och innehållet i samtliga handlingar verkar vara ostridigt, även om parterna gör olika bedömningar och drar olika slutsatser av materialet. Det förefaller därför inte vara nödvändigt att åberopa handlingarna som bevisning, även om de kommer att redovisas sakframställningsvis. För tydlighetens skull avger dock staten en bevisuppgift enligt nedan. Staten presenterar i avsnittet därefter en förteckning av de centrala handlingarna i målet, i enlighet med åtagandet vid den muntliga förberedelsen.

Muntlig bevisning

- 20 Staten åberopar ingen muntlig bevisning.

Skriftlig bevisning

- 21 Följande handlingar:

- Ansökan om förvaltarskap den 28 november 2018, aktbilaga 6
- Orosanmälan inkommen till Överförmyndaren den 19 oktober 2018, aktbilaga 3
- Social utredning den 24 oktober 2018, aktbilaga 4
- Överförmyndarens tjänsteanteckningar den 23 oktober 2018–28 november 2018, aktbilaga 43
- Skrivelse från läkaren den 26 november 2018, aktbilaga 44

Åberopas till styrkande av att utredningen i Ångermanlands tingsrätts ärende, inför det interimistiska beslutet, gav tillräckligt stöd för att Arne Gavelin var ur stånd att vårda sig och sin egendom och att han i vart fall vid det tillfället inte kunde få hjälp på ett mindre ingripande sätt, samt att hans angelägenheter krävde omedelbar vård och att ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för hans person och egendom.

- 22 Följande handlingar:

- Ångermanlands tingsrätts dagboksblad, aktbilaga 7
- Föreläggande till Överförmyndaren den 30 november 2018 (Bilag A till detta yttrande)
- Yttrande från Överförmyndaren den 14 januari 2019, aktbilaga 46
- Läkarityg den 13 december 2018 avseende godmanskap, aktbilaga 9
- Läkarityg den 7 januari 2019 avseende förvaltarskap, aktbilaga 10
- Föreläggande till rättegångsbiträdet den 25 januari 2019, aktbilaga 45
- Yttrande från rättegångsbiträdet den 5 februari 2019, aktbilaga 11
- Protokoll från sammanträde den 17 april 2019, aktbilaga 12
- Yttrande från Arne Gavelin inlämnat vid sammanträdet, aktbilaga 47

Åberopas till styrkande av att fullgoda rättssäkerhetsgarantier bl.a. i form av rättsligt biträde och möjligheten att höras i målet tillgodosågs Arne Gavelin under den fortsatta handläggningen.

- 23 Interimistiskt beslut om förvaltarekap den 30 november 2018, aktbilaga 8, åberopas till styrkande av att tingsrätten på ett tillräckligt sätt har angett de skäl som beslutet grundas på.
- 24 Slutligt beslut om förvaltarekap den 26 april 2019, aktbilaga 13, åberopas till styrkande av att tingsrätten i beslutsskälerna redogjort för de för utgången avgörande kriterierna samt vilken bedömning tingsrätten gjort med hänsyn till dessa.

Förteckning över de centrala handlingarna i målet

1. Ångermanlands tingsrätts dagboksblad, aktbilaga 7
2. Ansökan om förvaltarekap den 28 november 2018, aktbilaga 6
3. Orosanmälan inkommen till Överförmyndaren den 19 oktober 2018, aktbilaga 3
4. Social utredning den 24 oktober 2018, aktbilaga 4
5. Överförmyndarens tjänsteanteckningar den 23 oktober 2018–28 november 2018, aktbilaga 43
6. Skrivelse från läkaren den 26 november 2018, aktbilaga 44
7. Interimistiskt beslut om förvaltarekap den 30 november 2018, aktbilaga 8
8. Föreläggande till Överförmyndaren den 30 november 2018 (Bilaga A till detta yttrande)
9. Yttrande från Överförmyndaren den 14 januari 2019, aktbilaga 46
10. Läkarintyg den 13 december 2018 avseende godmanskap, aktbilaga 9
11. Läkarintyg den 7 januari 2019 avseende förvaltarekap, aktbilaga 10
12. Föreläggande till rättegångsbiträdet den 25 januari 2019, aktbilaga 45
13. Yttrande från rättegångsbiträdet den 5 februari 2019, aktbilaga 11
14. Protokoll från sammanträde den 17 april 2019, aktbilaga 12
15. Yttrande från Arne Gavelin inlämnat vid sammanträdet, aktbilaga 47
16. Slutligt beslut om förvaltarekap den 26 april 2019, aktbilaga 13
17. Ansökan om upphörande av förvaltarekap den 25 september 2019, aktbilaga 14
18. Överförmyndarens yttrande i ärendet om upphörande av förvaltarekap den 4 oktober 2019, aktbilaga 15
19. Läkarintyg den 23 oktober 2019 avseende förvaltarekap, aktbilaga 16
20. Slutligt beslut om upphörande av förvaltarekap den 6 december 2019, aktbilaga 17

På Justitiekanslerns vägnar

Bifogas:

Bilaga A: Föreläggande till Överförmyndaren den 30 november 2018,
från Ångermanlands tingsrätts ärende nr Ä 2651-18.